

AMERIKA ALS GLOBALE HEGEMONIE

Hoe de Verenigde Staten als hegemonie het heft in eigen handen nemen

Sandra van der Keur – 3337030
BA Eindwerkstuk
Docent: Rob Leurs
Aantal woorden: 5.222
04-11-11

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	blz. 3
Hegemonie als concept	blz. 5
Amerika als hegemonie	blz. 7
Afghanistan en Irak verantwoord	blz. 10
De rol van de media in de hegemonie	blz. 12
Conclusie	blz. 14
Literatuurlijst	blz. 15

INLEIDING

9/11 – deze datum staat bij een groot deel van de wereldbevolking in het geheugen gegrift. In 2011 was het alweer 10 jaar geleden dat de aanslagen op het World Trade Centre in New York plaatsvonden, en nog steeds raakt de academische wereld er niet over uitgepraat. Een stroom van artikelen en wetenschappelijke onderzoeken hebben zich sindsdien bij het discours rondom deze gebeurtenis gevoegd, en ook ik wil hier graag een bijdrage aan leveren.

Toen de vliegtuigen de torens invlogen, kwamen er verschillende gevoelens naar boven. Naast de vanzelfsprekende emoties als angst, woede en verdriet, ontstond er in de Westere wereld ook een gevoel van verwarring. Want hoe kon het grote, machtige Amerika op zo'n grote schaal slachtoffer worden van een dergelijke vijandige operatie? De Verenigde Staten zijn toch ongenaakbaar? Je zou kunnen stellen dat dit gevoel de positie van Amerika bloot legt. Blijkbaar zien 'wij' in het Westen – en dan generaliseer ik voor het gemak – de Verenigde Staten als een onverslaanbare natie, een land dat buiten bepaalde grenzen van bereikbaarheid valt. Waarschijnlijk gebeurt dit niet bewust, maar ik denk dat als je nu terugdenkt aan je eerste reactie van de aanslagen, daar afstand van neemt en nog eens rationeel nadenkt over wat je op dat moment voelde, je wellicht op een dergelijke conclusie uit zal komen. De afgelopen decennia heeft Amerika zichzelf geprofileerd als wereldleider, zowel op economisch als cultureel gebied. 'The American way of life' is iets wat wij in het Westen en ook in andere delen van de wereld zien als de ultieme manier van leven; het is de hoogstbereikbare levensstandaard. Nu is het niet mijn doel te bespreken wat deze 'way of life' inhoudt, maar om te bespreken hoe de positie die Amerika heeft verworven kan worden gedefiniëerd en wat wij hiervan terug kunnen vinden op bepaalde momenten in de geschiedenis. Amerika is namelijk een hegemonie, en deze positie brengt een aantal voorwaarden en kenmerken met zich mee waar ik me op wil concentreren in mijn onderzoek. Het fenomeen waarbinnen ik dit concept zal bespreken is de nasleep van 11 september, en dan met name de oorlogen in Afghanistan en Irak. Over beide oorlogen zijn uiteraard kasten vol geschreven, en het zal dan ook niet zo zijn dat ik in detail op deze gebeurtenissen in ga. Ik heb voor deze twee gebeurtenissen gekozen omdat ze binnen mijn onderzoek twee momenten vormen die de positie die de Verenigde Staten hebben verworven illustreren, en wat voor beslissingen Amerika na de aanslagen heeft kunnen verantwoorden door hiervan gebruik te maken. Om mijn onderzoek te sturen, heb ik hierbij de volgende onderzoeksvraag bedacht: Hoe ondersteunt het concept van hegemonie de verantwoording van de vergelding van Amerikaanse daden na de aanslagen van 11 september?

Om mijn vraag te beantwoorden zal ik als volgt te werk gaan. Allereerst zal ik bespreken wat een hegemonie nou precies is. Aan de hand van teksten van onder andere Gramsci, en Hebdige zal ik de kenmerken van een hegemonie schetsen en

hiermee de basis van mijn onderzoek leggen. Vervolgens zal ik deze kennis toepassen op Amerika. De begrippen *prime modernity* en *prime morality* die Flint en Falah bespreken in hun artikel zijn zeer belangrijk om te achterhalen waarom Amerika heeft gehandeld zoals ze dat hebben gedaan. Hierna zal ik kort aandacht besteden aan de oorlogen in Aghanistan en Irak, om daarna dieper in te gaan op de verantwoording die de Verenigde Staten hebben afgelegd om deze oorlogen te kunnen voeren. Hiernaast zal ik het ook nog hebben over de rol die de media binnen dit alles heeft gehad, omdat deze volgens Gramsci een cruciale rol speelt binnen een hegemonie.

Om mijn onderzoek verder af te bakenen zal ik het geheel plaatsen in het vakgebied van politicologen Ernesto Laclau en Chantal Mouffe: discoursanalyse. Gramsci's theorie van hegemonie vormt een belangrijk onderdeel van Laclau en Mouffe's discoursanalyse, dus ik ga hier niet al te diep in op de inhoud van het laatstgenoemde. Kortweg houdt discoursanalyse in dat sociale fenomenen nooit 'af' of compleet zijn. Het is een aanhoudend proces dat zich steeds vernieuwd en opnieuw definieëert. Laclau en Mouffe zijn niet op zoek naar objectieve realiteit, maar ze willen onderzoeken *hoe* mensen binnen de maatschappij realiteit zo creëren dat deze objectief en natuurlijk lijkt.¹ Ze willen de structuren in de maatschappij die we voor lief nemen uit elkaar halen en onderzoeken. Alle processen binnen een discours zijn tijdelijk en maar deels gestructureerd, omdat ze nooit compleet zullen zijn. Een subject binnen een discours is nooit éézijdig, maar heeft altijd meerdere betekenissen die afhankelijk zijn van het perspectief waaruit ze bekeken worden. Dit geldt ook voor een individu, die bijvoorbeeld op het ene moment 'moeder' is en op een ander moment 'werknemer'. Ze stellen dat als deze twee identiteiten met elkaar in conflict zijn, de op dat ogenblik sterkere de ander over kan nemen: *hegemonic intervention*. Dit is altijd afhankelijk van de situatie, die ook altijd onderhevig is aan verandering.² Hun concept van identiteit zal in een later hoofdstuk nog aan bod komen. Het is niet mijn doel om hun theorie te deconstrueren en te analyseren, maar eerder als een kapstok om mijn onderzoek aan op te hangen. In mijn onderzoek zullen verschillende aspecten van deze theorie aan bod komen, maar ik zal deze dan ook niet expliciet noemen.

Met mijn onderzoek hoop ik een kleine bijdrage te leveren aan het wetenschappelijk veld. Mijn doel is de aandacht te vestigen op het feit dat er op maatschappelijk niveau verschillende structuren bestaan waarvan we ons in ons dagelijks leven vaak niet eens bewust van zijn. Door deze onderliggende structuren aan te wijzen en te beschrijven, hoop ik wat verduidelijking en misschien zelfs wat meer inzicht te geven in hoe de maatschappij, al dan niet op één niveau, in elkaar steekt.

¹ M Jorgensen en L Phillips, *Discourse Analysis as Theory and Method*. (Londen, Sage Publications, 2002), p. 33.

² Jorgensen en Phillips, 2002, p. 44, 47-48.

he-ge-mo-nie *de*; v overwicht, overheersing

- Van Dale

Hegemonie is het antwoord van Antonio Gramsci op het historisch materialisme van Karl Marx. De samenleving bestaat uit een *base* en een *superstructure*, waarbij de *base* de economie is waarop de *superstructure* gebaseerd is. Daardoor bepaalt de economie dus wat mensen in die samenleving denken. De *superstructure* biedt een ideologie die de kapitalistische samenleving legitimeert. Hierdoor kunnen de mensen niet verder kijken naar wat ze echt willen: de *superstructure* maakt dat ze een vals bewustzijn hebben waardoor ze in feite niet in staat zijn om hun eigen staat van vals bewustzijn te herkennen, omdat ze vastzitten in de *superstructure*.³ Doordat de *superstructure* onze belevingswereld bepaald, wordt onze cultuur ook gegenereerd door de economische *base*. Gramsci gaat verder op deze theorie en stelt dat mensen wel degelijk de status waarin ze zich bevinden kunnen herkennen, omdat volgens hem de macht van de heersende klasse niet enkel bepaald wordt door de economisch vastgestelde ideologie. Volgens Gramsci is cultuur niet simpelweg gebaseerd op onderliggende economische relaties.⁴ Hier komt het concept hegenomie om de hoek kijken. Cultuur, politiek en de economie zijn onderling georganiseerd in een verhouding van wederzijdse uitwisseling, een constant circulerend en veranderend netwerk van invloed. Dit is wat Gramsci tot hegenomie benoemt, en hij focust zich hierbij op *agency*: de strijd die onafscheidelijk verbonden is met hegenomie.⁵ Barrett noemt hegenomie ook wel *the organisation of consent*. Hoewel de dominante klassen ook in staat zijn de werkende klassen, doordat ze zo machtig zijn, te dwingen tot de heersende ideologie, is dit niet de belangrijkste manier om dit voor elkaar te krijgen. Om de lagere klasse voor langere tijd te overwinnen, is het creëren van betekenis voor de consensus nodig. Door deze betekenis te presenteren als iets natuurlijks wordt het op de lange termijn door het volk gezien als gezond verstand, iets waar je bijna niet aan kan twijfelen.⁶ Volgens Gramsci is het overwinnen van het gezonde verstand – de meestal onkritische, vaak onbewuste manier waarop mensen de wereld waarnemen – de sleutel tot het verkrijgen van hegenomie. Deze manier van denken is vanzelfsprekend voor ons, waardoor het de echte belangen van mensen kan maskeren.⁷ Dit proces vindt plaats in de *superstructure*, maar dus niet alleen op economisch gebied, waardoor het mogelijk is voor het volk om autonomie te vergaren

³ Jorgensen en Phillips, 2002, p. 30-31.

⁴ S Jones, *Antonio Gramsci*. (New York, Routledge, 2006), p. 4.

⁵ Jones, 2006, p. 5.

⁶ Jorgensen en Phillips, 2002, p. 32.

⁷ CF Exoo, *Democracy Upside Down: Public Opinion and Cultural Hegemony in the United States*. (Westport, Praeger Publishers, 1987), p. 5.

als het gaat om economische processen binnen de *superstructure*.⁸ Kortom: hegemonie is het overwicht van een bepaalde groep over andere groepen door het overwinnen en het vormgeven van het gezonde verstand, zodat het lijkt dat de macht van de dominante klassen legitiem en natuurlijk is en niet geconstrueerd.⁹ Omdat het hier gaat om macht in de vorm van overtuiging en aansporing, spelen de media een cruciale rol. De media zijn dé manier om dingen onder de aandacht te brengen bij het volk, en ze op deze manier van het gelijk van de hegemonie te overtuigen, zij het dan op een subtiel niveau. Door het volk op één lijn te houden, kan de hegemonie gehandhaafd worden. Dit kan alleen zolang de dominante klassen zorgen dat eventuele concurrerende betekenissen in hun frame kunnen worden opgenomen.¹⁰ Het moet gezien worden als iets universeels, en moet ook zijn doorgedrongen in instituties zoals scholen, kerken, werksituaties, de wet en de gehele staat. Zolang dit alles constant kan worden gehouden, kan een hegemonie goed functioneren. Maar let wel: een hegemonie is altijd dynamisch, het is geen passief proces. Volgens Williams moet het continu vernieuwd, herschapen, verdedigd en gewijzigd worden. Het ondergaat constant weerstand en wordt continue uitgedaagd door de druk van buitenaf.¹¹ Na een bepaalde tijd kan het zijn dat de heersende hegemonie niet meer als begeerlijk wordt gezien of voor mogelijk wordt gehouden, en wordt de legitimiteit ervan ondermijnd.¹² Volgens Gramsci is een hegemonie nooit voor altijd, het is een historisch proces waar door verandering in omstandigheden vroeg of laat een einde aan moet komen.

Tot zover het concept hegemonie. Het is een lastig concept dat geen eenduidige definitie kent. Bovenstaande moet dus gezien worden als één van mogelijke de weergaven om deze definitie te bepalen. In het volgende hoofdstuk neem ik deze basis mee om deze toe te passen op één zo'n wereldmacht de wereld: Amerika.

⁸ Jorgensen en Phillips, 2002, p. 32.

⁹ Dick Hebdige, "From Culture to Hegemony" *Media and Cultural Studies*, ed. MG Durham en DM Keller. (Malden, Blackwell Publishing, 2001), p. 150.

¹⁰ Hebdige, 2001, 150.

¹¹ R Williams, *Keywords: A Vocabulary of Culture and Society*. (New York: Oxford UP, 1985), 113.

¹² C Flint en GW Falah. "How the United States Justified Its War on Terroism: Prime Morality and the Construction of a 'Just War'" *Third World Quarterly*, Vol. 25, Nr. 8, 2004, p. 1383.

Amerikaanse cultuur is verstrengeld geraakt met de onze. Amerikaanse films en series maken een groot deel uit van het dagelijkse televisieaanbod, tijdschriften staan vol met Amerikaanse trends en in de supermarkten kun je Amerikaans geïnspireerd eten terug vinden in de schappen. Ook op politiek en economisch gebied ontkomen we er niet aan, Amerika maakt deel uit van onze samenleving. Dit komt doordat de Amerikaanse hegemonie niet binnen de landgrenzen is gebleven; al sinds voor de Tweede Wereldoorlog is de VS als globale hegemonie in opkomst. Doordat verschillende ontwikkelingen, waaronder de economie, in Europa door de oorlog tijdelijk stil kwamen te liggen, kreeg Amerika de kans zich op dat moment in de geschiedenis verder te ontplooiën. Het was niet alleen het gevolg van economische, politieke en militaire dominantie, maar ook van culturele en ideologische waarden die de VS naar hun positie als de heersende macht in de wereld brachten.¹³ Volgens Michael Hunt hebben de opeenstapeling van economische macht, de ontwikkeling van een scherp inzicht voor een nationaal doel en de opkomst van een ontzagwekkende staat met een handigheid in het nastreven van internationale doelen met overweging en geduld door de jaren heen geleid tot de huidige positie van de VS.¹⁴ Flint en Falah leggen hegemonie verder uit en stellen het gelijk aan het globaal verspreiden van economische, politieke en culturele praktijken die voortkomen uit de activiteiten van één staat. Hierbij is het projecteren van deze normen en waarden op onafhankelijke staten dé manier om deze macht buiten hun eigen grenzen te verspreiden.¹⁵

Zoals al eerder besproken is het handhaven van de consensus de beste manier om als staat je hegemonie te uit te oefenen. De Verenigde Staten doen dit door de constructie van *prime modernity*. Dit is de invulling van wat wij zien als heersende, moderne cultuur. Het levert een soort richtlijn voor economische, politieke en culturele processen die universeel bevordelijk en toepasbaar worden geacht. De producten die de hegemonische macht produceert staan voor moderniteit en passen binnen het idee van een moderne levensstijl, wat de producten aantrekkelijk maakt.¹⁶ Op deze manier associeert het volk de dingen die ze willen in het leven (nieuwe, moderne producten en een 'hip' leven) met de heersende hegemonische macht. Zo verkopen ze hun producten en tegelijkertijd hun manier van leven, en zetten op deze manier de standaard voor wat het merendeel van de 'beschaafde' samenleving verlangt. Hierdoor is het niet nodig om andere landen te dwingen mee te gaan in hun het beleid, omdat ze hun beleid geprofileerd hebben als dé manier om hogerop te komen in de wereld dat deze landen

¹³ F Shor. "War in the Era of Declining U.S. Global Hegemony" *Journal of Critical Globalisation Studies*, Issue 2, 2010, p. 65.

¹⁴ MH Hunt. *The American Ascendancy: How the United States Gained and Wielded Global Dominance*. (USA, North Carolina UP, 2007), p. 308.

¹⁵ Flint en Falah, 2004, p. 1381-82.

¹⁶ Flint en Falah, 2004, p. 1382-83.

vanzelf volgen. Het product wat gecreeërd en verkocht wordt is eigenlijk wat Laclau en Mouffle omschrijven als collectieve identiteit. Als we ergens betekenis aan geven doen we dit mede door het te vergelijken met iets anders. Wat er gebeurd is in het Westen is dat we onze identiteit gecreeërd hebben ten opzichte van 'de ander'. Waar wij onszelf bepaalde kenmerken toeschrijven, zoals 'vrijheid', 'democratie', 'beschaafd', kunnen wij deze niet meer toekennen aan 'de ander' omdat ze al op ons van toepassing zijn. Dit werkt ook andersom. Als wij 'de ander' eigenschappen geven als 'barbaars' en 'slecht', kunnen wij deze niet meer toepassen op onszelf, waardoor deze eigenschappen dus helemaal niet meer voorkomen in onze identiteit.¹⁷ Uiteraard gelden deze voorwaarden niet voor iedereen, maar ze zijn goed toepasbaar als we gaan kijken naar de verantwoording die de VS heeft afgelegd voor de oorlogen in Afghanistan en Irak.

Tot op de dag van vandaag heeft Amerika zijn positie als heersende hegemonie kunnen behouden, hoewel er tekenen zijn dat er een aantal barsten in die positie zijn gekomen. Jarenlang heeft de VS andere landen meegenomen onder de vleugels van hun hegemonische macht. Als je decennia lang de nummer één van de wereld bent, betekent dat dat je de globale hegemonie goed hebt gehandhaafd. Een sterke hegemonie houdt in dat er maar zeer weinig ruimte is voor tegenargumenten, en mochten die er zijn dan worden die als het even meezit zo snel mogelijk opgenomen in de heersende cultuur. Dit heeft als resultaat dat de VS jarenlang geen andere stem heeft gehoord dan die van zichzelf, zij spraken en de wereld luisterde. Het gevolg hiervan is dat als nu iemand iets zegt dat niet overeenkomt met jouw belevingswereld, je dit automatisch afwijst. Jij hebt toch immers altijd gelijk? Doordat de Amerikaanse globale hegemonie zo is ingebed in de heersende moraal, is het moeilijk om nog onderscheid te maken tussen het proces van hegemonie en het gezond verstand. Dit kan leiden tot situaties waarin iemand die totaal doordrenkt is met de waarden van de hegemonie, niet meer open staat voor alternatieven. Volgens Flint en Falah zie je dit ook terug in de reactie van president Bush en zijn adviseurs. Ze waren oprecht verbouwereerd dat er zo heftig werd gereageerd op hun buitlandsbeleid, omdat ze er zó van overtuigd zijn dat Amerika een uniek rechtvaardig land is en dat mensen in het buitenland dat ook zo zien.¹⁸

Tegenwoordig begint het er op te lijken dat de kracht van de positie van de VS aan het aftakelen is. Flint en Falah stellen dat als een hegemonische macht zijn macht moet uitoefenen door middel van militaire overmacht in plaats van door culturele overheersing, het wel eens mogelijk kan zijn dat het einde van de heersende dagen van de macht in zicht zijn. Als het volk zich niet meer kan vinden in de heersende consensus, is de culturele dominantie blijkbaar zo wankel geworden dat enkel nog het uitoefenen van geweld de situatie kan herstellen.¹⁹ Uit onderzoek van Boggs blijkt dat het nieuwe,

¹⁷ Jorgensen en Phillips, 2002, p. 50-51.

¹⁸ Flint en Falah, 2004, p. 1384.

¹⁹ Flint en Falah, 2004, p. 1383.

meer vrijpostige, imperialisme en militarisme van de VS van de afgelopen jaren te danken is aan een aantal factoren. Eén daarvan is een toename van het gevoel van Amerikaans exceptionalisme. Ook hebben de Verenigde Staten zich het recht toegeëigend om in de wereld in te grijpen indien zij dat nodig achten, en verspreiden ze een soort xenofobisch patriotisme. Het resultaat van de combinatie van deze en andere factoren leidt tot een breuk in de eenheid van de hegemonie. De arrogantie van de VS begint andere volken tegen het hoofd te stoten, en roept op tot globaal verzet. De overmoedigheid en de overtuiging van haar eigen gelijk leidt ertoe dat Amerika, door het nastreven van imperialistische overheersing met behulp van geopolitiek militarisme en oorlog, de eigen poging tot hegemonie ondermijnd. De aanhang in het buitenland neemt af, en zelfs op nationaal niveau daalt de geloofwaardigheid.²⁰

Sinds de opkomst van de Verenigde Staten als globale hegemonie tot de dag van vandaag is er heel wat veranderd. Waar ze toen ze begonnen zich zo goed aan de richtlijnen van het opbouwen van een hegemonie hebben gehouden, zo lijken ze daar tegenwoordig meer moeite mee te hebben. Door overmoed, en misschien wel gewenning, lijkt het alsof ze steeds meer buiten de lijntjes gaan kleuren zonder op de consequenties te letten. Als dit zo doorgaat, lijkt het tijdperk van Amerika als hegemonie ten einde te komen.

²⁰ Shor, 2010, p. 66.

Ongeveer een maand na de aanslagen op 11 september verklaarden Amerika en Groot-Brittannië de oorlog aan Afghanistan. Het doel was Osama Bin Laden, die zich volgens bronnen in de bergen van het land had verstopt, te vinden en gerechtigheid te laten gelden. Nu tien jaar later is Bin Laden gedood, zijn we velen doden en gewonden verder en is de oorlog nog steeds aan de gang. Ook de oorlog in Irak is inmiddels al enkele jaren bezig. Toen de Amerikanen en de Britten Irak binnen vielen in maart 2003, was dat met de reden het regime van Saddam Hoessein ten val te brengen en daarmee de Iraakse bevolking te bevrijden van onderdrukking. Ook zou Hoessein in het bezit zijn van massavernietigingswapens, wat als een grote bedreiging werd gezien. Aan beide oorlogen gaat een lange – soms wat kromme - geschiedenis vooraf, die ik hier niet in zijn geheel ga bespreken, maar de aanslagen op het World Trade Centre waren in beide gevallen de aanleiding tot het uitroepen van het geweld dat nog steeds doorwoedt. In hun artikel "How the United States Justified Its War on Terrorism: Prime Morality and the Construction of a 'Just War'" onderzoeken Flint en Falah hoe de Verenigde Staten deze twee oorlogen tegenover hun volk en de rest van de wereld hebben verantwoord. In dit hoofdstuk behandel ik hoe deze verantwoording heeft plaats gevonden en met behulp van welke factoren dit tot stand is gekomen.

Om te bepalen of een oorlog gerechtvaardigd is, grijpen Flint en Falah in hun artikel terug naar Michael Walzer's tekst "Just and Unjust War". Volgens hem is een oorlog gerechtvaardigd als a) het zelfverdediging is nadat je land is aangevallen, b) als je land op het punt staat te worden aangevallen, of c) om een ander land dat slachtoffer is geworden van een aanval te helpen. Naast dat het een gegrond doel heeft, moet het ook nog worden begaan door een rechtvaardige autoriteit, met de juiste intentie, en in een juiste verhouding staan tot de dreiging en als laatste redmiddel.²¹ Flint en Falah stellen dat deze voorwaarden niet meer precies nageleefd hoeven worden als er een hegemonische macht in het spel is. Dit komt omdat door het bestaan van een globale hegemonie alle staatsgrenzen eigenlijk altijd overschreden worden. De hegemonische macht moet daarom een manier vinden om de oorlog zo te construeren dat de grensoverschreidingen van 'de ander' wel als aanvallen worden erkend, maar hun eigen territoriale bereik hetzelfde blijft.²² Dit zorgt ervoor dat de hegemonie voor een geopolitiek dilemma komt te staan. Om deze paradox te kunnen verantwoorden, moeten ze een andere manier zoeken om dit aan hun volk te verkopen. Hiervoor maken ze gebruik van het idee van 'de morele missie'. Door gebruik te maken van zinnen als 'onze vrijheid' en 'wij moeten vechten om te verdedigen wie wij zijn en waar wij voor staan' spreekt de hegemonie voor ons allemaal, waardoor we meteen denken dat onze

²¹ Flint en Falah, 2004, p. 1384.

²² Flint en Falah, 2004, p. 1384.

belangen er ook bij gebaat gaan.²³ Het gebruik van de 'wij' vorm maakt dat er een collectieve identiteit ontstaat waarmee we ons associëren en onszelf in herkennen. Naast deze identiteit is het morele argument van groot belang bij de verantwoording. Flint en Falah stellen dat op basis van eerdere gevallen, het binnenvallen van een land om de bestuursvorm te veranderen wordt gezien als een nutteloze onderneming. Het enige argument om dit te doen is dan ook om morele redenen, bijvoorbeeld om de gewone burger te helpen of als antwoord op daden die ons morele bewustzijn hebben laten schudden. Om dit gemakkelijk voor elkaar te krijgen, kan de hegemonie om de eerder besproken *prime modernity* te doordringen met morele waarden, en dit noemen Flint en Falah het creëren van een *prime morality*. Als de hegemonie nu wordt uitgedaagd, wordt het volk meteen doorverwerzen naar de morele code die de militaire ondernemingen van de hegemonie ondersteund om de hegemonie in tact te houden.²⁴ In zijn artikel over gerechtvaardigde oorlog waarschuwde Walzer al voor het gebruik van morele waarden om de onderliggende aggresieve motieven te verbergen, en dit is precies de strategie die Amerika gekozen heeft.²⁵

Met al deze verklaringen achter de hand kon Amerika een nieuwe strijdstrategie aannemen, namelijk een preventie strategie. Het idee is dat het beter is om de vijand in zijn eigen land aan te vallen voordat hij onvermijdelijk het gevecht zal beginnen in jouw eigen land. Door te stellen dat de oorlog tegen globaal terrorisme anders is dan alle andere oorlogen in de geschiedenis, creëren ze voor zichzelf een nieuwe mogelijkheid om de morele code te omzeilen. Flint en Falah bespreken dat in *The National Security Strategy of the United States* de preventieve maatregel wordt gerechtvaardigd onder het mom van het handhaven van de Amerikaanse *human rights*. Ook werd er weer terug gegrepen op het creëren van een identiteit, dit keer niet voor zichzelf maar voor de mensen in de Arabische wereld. Door dat volk te definiëren als 'de ander' en het dus geen enkele goede eigenschap mee te geven – die bezitten ze inmiddels allemaal zelf – bleef er weinig tot geen humaniteit over voor die mensen. Hierdoor werd het een stuk gemakkelijker om al de burgerdoden te verantwoorden, aangezien er op deze manier een enorme afstand was ontstaan en het toch geen 'echte' mensen waren.²⁶ Op deze manier werd de tweedeling tussen goed en kwaad nogmaals onderstreept, want wat voor Amerika geldt, is beslist niet van toepassing op 'de ander'.

Door middel van het invullen van de *prime morality* heeft de VS ervoor gezorgd dat hun preventieve oorlog tegen zowel Afghanistan als Irak. Een andere factor die heeft bij gedragen aan de rechtvaardiging van deze gebeurtenissen die in het volgende hoofdstuk wordt besproken, is de media.

²³ Flint en Falah, 2004, p. 1385.

²⁴ Flint en Falah, 2004, p. 1388-89.

²⁵ Flint en Falah, 2004, p. 1386.

²⁶ Flint en Falah, 2004, p. 1390.

De zojuist besproken collectieve identiteit kan op bepaalde manieren worden gevoed, en één daarvan is met behulp van de media. Elizabeth Anker heeft onderzoek gedaan naar het gebruik van melodrama in mediaverslagen die betrekking hadden op de aanslagen van 11 september. Melodrama is volgens haar een doordringende culturele vorm die de presentatie van het politieke discours en de nationale identiteit structureert in hedendaags Amerika. Ze stelt dat er in haar onderzoeksmateriaal een moreel heldere nationale Amerikaanse identiteit wordt gepresenteerd door de VS te positioneren als een slachtoffer in de strijd tegen het kwaad.²⁷ Wat er gebeurt is dat de Verenigde Staten zowel als slachtoffer en als held functioneren, tegenover 'those evil-doers' – in dit geval Al Qaida. De vijand wordt benoemd, gedemoniseerd en aangewezen als belichaming van het ultieme kwaad. De positionering van goed vs. kwaad roept op tot een heldhaftig optreden: het ondergane leed van het slachtoffer zal in ere moeten worden hersteld. Het melodramatische narratief rechtvaardigt het aanvallen van de vijand door deze daad te omschrijven als morele heldhaftige kruistocht die het goede over de wereld zal verspreiden. Dit gaat zelfs zo ver dat het voelt als een morele plicht, en de verantwoordelijkheden van de held zorgen ervoor dat het zowel politiek als moreel verantwoord is om in actie te komen.²⁸ Deze manier van narratie past perfect binnen het doel van de hegemonische macht om een collectieve identiteit te creëren. Onderdeel van Ankers onderzoeksmateriaal is een speech van president Bush, waarin hij het volk toespreekt. De gekozen woorden en de beeldspraak laten weinig aan de verbeelding over. 'Freedom was attacked this morning by a faceless coward, and freedom will be defended.' Zoals Anker ook stelt, is het slachtoffer in dit scenario 'freedom', een ideaal waar Amerika zich maar al te graag mee associëert. Omdat ze zich zo identificeren met dat ideaal, kan de aanslag gezien worden als een aanslag op alle Amerikanen. Ook gebruikt Bush twee keer het woord 'coward', een term die staat voor een bepaald soort slechterik, omdat het zowel de zwakte van de vijand als de kracht van het slachtoffer laat zien.²⁹

Ook Nicholas Kerton-Johnson heeft onderzoek gedaan naar de verschillende manieren waarop de Verenigde Staten het gebruik van geweld na de aanslagen van 9/11 hebben gerechtvaardigd. Hij heeft meer dan zeshonderd documenten bestudeerd met betrekking tot de gebruikte rechtvaardigingen voor de oorlogen in Afghanistan en Irak, en deze heeft hij opgedeeld in een aantal categorieën. Kerton-Johnson stelt dat veruit de meeste rechtvaardigingen in de categorie *egoist morality* vallen. Deze duiden op een lang

²⁷ E Anker. "Villains, Victims and Heroes: Melodrama, Media and September 11" *Journal of Communication*, Maart 2005, p. 23.

²⁸ Anker, 2005, p. 26.

²⁹ Anker, 2005, p. 32-33.

gevestigd zelfbewustzijn waarbij Amerika goed is en de terroristen het kwaad.³⁰ Ook hier maakt Bush weer gebruik van associatieve woorden. Door Amerika gelijk te stellen aan 'de wereld' en 'beschaving' toont hij weer een stukje van de collectieve Amerikaanse identiteit. Ook Kerton-Johnson trekt de conclusie dat het lijkt alsof Amerika moreel verplicht is om actie te ondernemen. De vijand moet tot gerechtigheid worden gebracht, waarbij het niet alleen ging om de terroristen zelf maar ook om de landen die ze herbergden. Ook deze uitspraak is toe te passen op het concept van hegemonie, in het bijzonder de reeds vaker genoemde uitspraak dat Amerika zich het recht heeft toegeëigend om in de wereld in te grijpen. Met betrekking tot de oorlog in Irak is er weer een zelfde soort conclusie te trekken. Hoewel het hier in tegenstelling tot Afghanistan meer ging om massavernietigingswapens, kunnen we ook hier het idee van Amerika als wereldbeschermer terugvinden. Kerton-Johnsons onderzoek staat vol met dit soort verwijzingen naar Amerika als reddende engel. Opvallend is wel dat er niet zozeer naar *human rights* wordt verwezen in het geval van beide oorlogen, en als het al wordt genoemd dan is dat om de vijand te demoniseren.³¹

Over het algemeen laat dit specifieke gebruik van de media zien hoe ook de media in dienst staat van de hegemonie om zijn doelen te behalen. Er werd een Amerikaanse, collectieve identiteit gecreeërd vanuit het slachtofferschap van het land. Door de rol van slachtoffer aan te nemen verkreeg Amerika een hoop empathie, waardoor het nog helpdhaftiger leek toen het de rol van held aannam om zichzelf te redden. Hierdoor leek het overgaan tot actie om de wereld gerechtigheid te brengen deel uit te maken van de Amerikaanse identiteit.

³⁰ N Kerton-Johnson. "Justifying the Use of Force in a Post-9/11 World: Striving for Hierarchy in International Society" *International Affairs*, 84:5, 2008, p. 995.

³¹ Kerton-Johnson, 2008, p. 1001.

CONCLUSIE

De vraag die ik heb proberen te beantwoorden heb was als volgt: Hoe ondersteunt het concept van hegemonie de verantwoording van de vergelding van Amerikaanse daden na de aanslagen van 11 september? In mijn onderzoek heb ik besproken hoe het concept van hegemonie te hulp schiet bij het verklaren van de gebeurtenissen die volgde na 9/11 en de positie die Amerika toen heeft ingenomen en waarom een groot deel van dwereld daar mee akkoord ging. In mijn inleiding heb ik in het kort de discoursanalyse van Laclau en Mouffe besproken. Terugblikkend op mijn onderzoek blijkt dat de door mij beschreven concepten en fenomenen goed aan te sluiten bij deze theorie. Zo stellen Laclau en Mouffe dat alle processen slechts tijdelijk gedefiniëerd zijn. Dit is terug te zien in de stelling van Gramsci dat een hegemonie een tijdelijk proces is dat aan verandering onderhevig is. Na een bepaalde tijd zullen we dus onze definities van wat wij nu verstaan als de globale hegemonische macht moeten herzien. Wat ook terugkeert is het feit dat een subject, in dit geval een groep of instelling, meerdere betekenissen kent. Zo hebben we gezien dat Amerika zichzelf als zowel slachtoffer en held presenteert. Het begrip *hegemonic intervention* is hierbij ook van toepassing, omdat het afhankelijk van de situatie bepaalt welke identificatie voorop komt te staan. Zo kan de identiteit naar gelang worden vorm gegeven. Dat dit een belangrijk onderdeel vormt van een globale hegemonie, blijkt uit het feit dat ook de media in dienst staan om te helpen deze identiteit vorm te geven. In mijn laatste hoofdstuk blijkt dat hier veelvuldig gebruik van wordt gemaakt.

Al met al blijkt hieruit dat met het besef dat Amerika een hegemonie is, de manier waarop ze hun acties hebben verklaard vrij logisch is omdat dit allemaal een plaats heeft binnen het proces van een hegemonie. Door met behulp van *prime modernity* en *prime morality* hun globale hegemonie te structureren en te ondersteunen, heeft Amerika voor zichzelf de weg vrij gemaakt om hun daden te kunnen verantwoorden. Tenslotte lijkt het einde van deze vooraanstaande positie van Amerika in zicht te zijn. Door teveel verstrikt te raken in hun zelf gesponnen web, lijkt het alsof ze alles wat ze zeggen of doen tot dé waarheid bestempelen. Het gevoel van Amerikaans exceptionalisme leidt tot arrogantie met als gevolg dat andere staten die eerst ook 'verblind' waren, nu weer met hun eigen ogen kunnen kijken. Hierdoor neemt het verzet toe, en het is aan de Verenigde Staten om dit in orde te herstellen – als het niet al te laat is.

LITERATUURLIJST

Anker, E. "Villains, Victims and Heroes: Melodrama, Media and September 11", *Journal of Communication*, Maart 2005.

Exoo, CF. *Democracy Upside Down: Public Opinion and Cultural Hegemony in the United States*. (Westport, Praeger Publishers, 1987)

Flint, C en Falah, GW. "How the United States Justified Its War on Terror: Prime Morality and the Construction of a 'Just War'", *Third World Quarterly*, Vol. 25, Nr. 8, 2004.

Hebdige, D. "From Culture to Hegemony", *Media and Cultural Studies*, ed. MG Durham en DM Keller. (Malden, Blackwell Publishing, 2001).

Hunt, M.H. *The American Ascendancy: How the United States Gained and Wielded Global Dominance*. (USA, North Carolina UP, 2007).

Jones, S. *Antonio Gramsci*. (New York, Routledge, 2006)

Jorgensen, M. en Phillips, L. *Discourse Analysis as Theory and Method*. (Londen, Sage Publications, 2002).

Kerton-Johnson, N. "Justifying the Use of Force in a Post-9/11 World: Striving for Hierarchy in International Society", *International Affairs*, 84:5, 2008.

Shor, F. "War in the Era of Declining U.S. Global Hegemony", *Journal of Critical Globalisation Studies*, Issue 2, 2010.

Williams, R. *Keywords: A Vocabulary of Culture and Society*. (New York: Oxford UP, 1985).